

PRITARTA
Kupiškio rajono savivaldybės
administracijos direktoriaus
2021 m. liepos 21 d. įsakymu Nr.ADV-553

PATVIRTINTA
Kupiškio vaikų lopšelio-darželio „Obelėlė“
direktoriaus 2021 m. liepos 26 d.
įsakymu Nr. V-38

**KUPIŠKIO VAIKŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „OBELĖLĖ“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „SVEIKI“**

TURINYS

I SKYRIUS. BENDROSIOS NUOSTATOS.....	3
II SKYRIUS. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI.....	5
III SKYRIUS. UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI.....	6
IV SKYRIUS. UGDYMO TURINYS, METODAI, APLINKA IR PROCESAS.....	7
V SKYRIUS. KOMPETENCIJOS, UGDYMO SI PASIEKIMŲ SRITYS, VAIKŲ PASIEKIMAI, VEIKSENOS, TEMOS, UGDYMO(SI) PRIEMONĖS.....	10
VI SKYRIUS. KUPIŠKIO VAIKŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „OBELĖLĖ“ PASIEKIMŲ BEI PAŽANGOS VERTINIMO, INFORMACIJOS RINKIMO, FIKSAVIMO BEI NAUDOJIMOSI TVARKOS APRAŠAS.....	23
NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI.....	25

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo teikėjo pavadinimas – Kupiškio vaikų lopšelis-darželis „Obelėlė“ (toliau – lopšelis-darželis „Obelėlė“).

Teisinė forma – Kupiškio rajono savivaldybės biudžetinė švietimo įstaiga.

Grupė: ikimokyklinio ugdymo mokykla, kodas 3110.

Tipas: ikimokyklinio ugdymo mokykla, kodas 3111.

Paskirtis: ikimokyklinio ugdymo grupės įstaiga lopšelis-darželis.

Adresas – P. Mažylio g. 16, 40123 Kupiškis.

Vaikai ir jų poreikiai

Lopšelis-darželis „Obelėlė“ – septynių grupių ugdymo įstaiga, dirbanti 10,5 valandų. Viena grupė – mišraus ankstyvojo amžiaus vaikų nuo 1 iki 3 metų, ikimokyklinio amžiaus – penkios (viena iš jų – jungtinė (2–6 metų), priešmokyklinio – viena vaikų grupė. Priešmokyklinio ugdymo grupė formuojama iš vieno amžiaus vaikų.

Lopšelis-darželis „Obelėlė“ pasirinkęs sveikos gyvensenos ugdymo kryptį. Į ugdomąją veiklą integruota Tarptautinė vaikų socialinių įgūdžių ugdymo programa „Zipio draugai“, socialinių ir emocinių kompetencijų lavinimo programa „Kimochi“, Respublikinės ikimokyklinio ugdymo įstaigų darbuotojų asociacijos „Sveikatos želmenėliai“ veiklos planų renginiai, Universalioji sveikatos ugdymo bei rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa, Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa, etninio ugdymo gairės vaikams „Po tėviškės dangum“, Etninės kultūros ugdymo metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams.

Šios programos pagrindiniai principai, tikslai, uždaviniai, ugdymo kryptis ir turinys orientuoti į vaiko poreikių patenkinimą, t.y. žaisti, eksperimentuoti, patirti, atrasti, judėti, keliauti, reikštis įvairiomis meninės raiškos priemonėmis, būti pripažintiems, gerbiamiems, laisviems, suprastiems.

Dauguma vaikų auga palankioje socialinėje aplinkoje, yra aprūpinti. Vaikams, turintiems reikiamų gebėjimų, veikia muzikavimo, dailės bei rankų darbų būreliai. Visi vaikai lanko sporto būrelį. Vyksta „Ažuolo“ krepšinio mokyklos treniruotės. Vaikai, turintys specialiųjų ugdymo(si) poreikių, integruojami į įprastos raidos vaikų grupes. Ugdomoji veikla sistemingai diferencijuojama ir individualizuojama: turinį, tempą, apimtį mokytojai parenka pagal vaikų amžių, poreikius ir gebėjimus. Su specialiųjų poreikių turinčiais vaikais dirba logopedai, mokytojo padėjėjas. Vaikų gerove rūpinasi Vaiko gerovės komisija.

Įstaigos mokytojai

Lopšelyje-darželyje „Obelėlė“ dirba 16 mokytojų: 11 iš jų įgiję aukštąjį pedagoginį išsilavinimą, 5 – aukštesnįjį pedagoginį išsilavinimą. Mokytojų kvalifikacinės kategorijos: 4 – mokytojo; 5 – vyresniojo mokytojo; 3 – mokytojo metodininko; muzikos mokytoja – muzikos mokytojo metodininko; 1 vyresnysis logopedas; 1 logopedas metodininkas.

Dirba neformaliojo švietimo mokytojas (kūno kultūros specialistas). Specialistai derina savo veiklą su mokytojais. Mokytojai dalyvauja rajono bei šalies organizuojamuose seminaruose, skleidžia gerąją darbo patirtį vaikų sveikatos, sporto renginių organizavimo klausimais Kupiškio rajono ikimokyklinio ugdymo įstaigų mokytojams.

Lopšelio-darželio „Obelėlė“ savitumas

Nuo 2003 m. dalyvaujame Lietuvos ikimokyklinio ugdymo įstaigų darbuotojų asociacijos „Sveikatos želmenėliai“ veikloje. Nuo 2017 m. įsitraukėme į projektą „Sveikatiada“. Ir grupėse, ir teritorijoje įrengtos edukacinės erdvės vaikų fizinės sveikatos stiprinimui.

Lopšelio-darželio „Obelėlė“ bendruomenės nariai mano, kad šalia fizinio ugdymo labai svarbus socialinis ir emocinis ugdymas. **Socialinės ir emocinės kompetencijos ugdymas** vykdomas vadovaujantis Kupiškio rajono savivaldybės vaiko socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo(si) modelio aprašu, patvirtintu Kupiškio rajono savivaldybės mero 2021 m. birželio 29 d. potvarkiu „Dėl Kupiškio rajono savivaldybės vaiko socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo(si) modelio aprašo patvirtinimo“.

Socialinį ir emocinį ugdymą organizuojame kaip procesą, kurio metu vaikai įgyja žinių, nuostatų, įgūdžių ir kompetencijų šiose srityse: savo emocijų suvokimas ir valdymas, pozityvių santykių su kitais kūrimas ir palaikymas, tinkamas tarpasmeninių santykių, situacijų valdymas, atsakingas sprendimų priėmimas. Socialinį ir emocinį ugdymą lopšelio-darželio „Obelėlė“ mokytojai laiko viena veiksmingiausių geros vaikų psichinės sveikatos užtikrinimo ir smurto prevencijos priemonių. Įgyvendinami tradiciniais tapę projektai: „Atradimų džiaugsmas“, Draugiškoji socialinio emocinio ugdymo olimpiada „Dramblys“, socialinio emocinio ugdymo savaitė, savanorystės veiklos ir kt. Dalyvaujame prevencinėse programose „Kimochi“ ir „Žipio draugai“ vaikai mokosi atpažinti jausmus ir kalbėti apie juos, aiškiai įvardinti tai, ką nori pasakyti, kreiptis pagalbos ir padėti aplinkiniams, rasti draugų, spręsti konfliktus, įveikti vienišumą ar priekabiavimą, išgyventi pasikeitimus ir netektis.

Manome, kad vaiko fizinių ir emocinių galių ugdymas, organizmo grūdinimas, higieninių įgūdžių formavimas, geras emocinis klimatas grupėje ir šeimoje formuoja vaiko vertybines nuostatas.

Kita veikla, kuriai skiriamas didelis dėmesys – pilietinis, patriotinis, etninis ugdymas. Veiklos metu vaikai lanko artimiausius kultūros, istorijos ir gamtos paminklus, sužino apie iškilus

gimtinės žmonės, gimtosios vietovės praeitį, domisi tautos šventėmis, tradicijomis, papročiais. Įgyvendinami pilietinio ir tautinio ugdymo projektai „Mas – Kupiškio vaikėliai“ ir „Mažais žingsneliais po Kupiškio kraštą“, švenčiamos kalendorinės šventės, dalyvaujama pilietinėse akcijose.

Lopšelis-darželis „Obelėlė“ įsikūręs Kraštiečių mikrorajone. Lopšelio-darželio „Obelėlė“ bendrąsias ugdymo(si) nuostatas sąlygoja tai, kad sveikos gyvensenos, patriotinio ugdymo, kultūrinio paveldo ir gamtos saugojimo patirties plėtojimui labai dėkinga aplinka. Šalia teka Kupos upė, kurios slėnyje yra K. Šimonio parkas su tautodailininkų skulptūromis, per upę nutiestais tiltais, puikiai sutvarkyta pakrante. Vaikai bet kuriuo metų laiku čia turi įvairios veiklos: vasaros, žiemos sportinių žaidimų pramogose tyrinėja aplinką. Kurdami mažosios tėvynės modelį, vaikai daug keliauja po Kraštiečių mikrorajoną (kur yra jų namai, artimiausi kaimynai, žaidimų aikštelės), po Kupiškio miestą, kur dirba jų tėveliai, po Kupiškio rajoną, kur yra įsikūrę muziejai, dvarai ar turistų lankytinos vietos.

Vaikų ugdymo klausimais bendraujama su Anykščių, Biržų, Panevėžio, Rokiškio, Klaipėdos, Latvijos Respublikos Saulkrastų miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigomis. Pedagogai dalyvauja visuomeninių organizacijų – draugijos Lietuvai pagražinti, tautodailininkų draugijos, etninio ugdymo tarybos – veikloje.

Tėvų (globėjų, rūpintojų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Remiantis apklausų duomenimis, įstaigą lankančių vaikų tėvai pritaria, kad lopšelis-darželis „Obelėlė“ pasirinko sveikos gyvensenos ugdymo kryptį, kad moko saugoti ir stiprinti sveikatą. Džiaugiasi, kad vaikai dalyvauja rajono ikimokyklinio ugdymo įstaigų sportiniuose renginiuose, varžybose. Remia renginius, juose aktyviai dalyvauja.

Kupiškio vaikų lopšelio-darželio „Obelėlė“ ikimokyklinio ugdymo programa „Sveiki“ (toliau – Programa) parengta vadovaujantis ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiais dokumentais, norminiais teisės aktais, lopšelyje-darželyje „Obelėlė“ sukaupta patirtimi.

II SKYRIUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Pilietiškumo skatinimas – siekiama ugdyti dorą, dvasingą ir kūrybingą žmogų – Lietuvos pilietį, Kupiškio krašto puoselėtoją.

Sveikatos gerovė – siekiama fizinės ir psichinės vaiko sveikatos, gerovės, darnos, savivokos, teigiamų nuostatų į sveikatos išsaugojimą ir stiprinimą ugdymo.

Visuminis ugdymas – atsižvelgiama į vaiko raidos, vaikų kultūros dėsningumus ir siekiama visų vaikų galių plėtotės, tikslingai ugdomos vaiko vertybinės nuostatos, jausmai, mąstymas ir elgsena.

Individualizavimas – ugdymas grindžiamas kiekvieno vaiko asmenybės pažinimu, ugdymo(si) poreikių pripažinimu, numatant veiklas ir sudarant sąlygas kiekvienam vaikui ugdytis ir tobulėti.

Lankstumas – ugdymo procesas planuojamas ir organizuojamas lanksčiai, koreguojamas pagal pedagogo ir vaiko sąveikos, ugdymo aplinkos kūrimo, partnerystės su tėvais ypatumus.

Socialinis ir emocinis kryptingumas – daug dėmesio skiriama vaiko socialinei patirčiai ir įgūdžiams (įgytiems šeimoje, bendruomenėje, darželio grupėje), emocijoms ir jų raiškai menu (muzika, daile, šokiu, vaidyba) ugdymo veikloje.

Perimamumas ir tęstinumas – siekiama ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programų dermės, perimamumo ir tęstinumo, siekiant nuosekliai pereiti iš vienos ugdymo programos ir garantuoti kryptingą jos tęstinumą kitoje.

Dermė – derinami šeimos ir įstaigos interesai, lūkesčiai dėl vaikų pasiekimų, ugdymo(si) būdų, rūpinamasi šeimos švietimu.

III SKYRIUS UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Ugdymo tikslas – atsižvelgiant į kiekvieno vaiko patirtį, galias, ugdymosi poreikius, vadovaujantis demokratinėmis vertybėmis, užtikrinti optimalią vaiko raidą, padėti pasirengti ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą.

Uždaviniai:

Įgyvendinti ugdymo turinį, atitinkantį 1–6 metų vaikų raidos bendruosius ir individualiuosius ypatumus, padedantį kiekvienam vaikui darniai augti ir ugdytis visas Programoje įvardintas kompetencijas.

Padėti ugdytiniams įgyti patirties ir supratimo apie sveikatos saugojimą ir stiprinimą; formuoti sveikos gyvensenos, kaip visumos, sampratą.

Ugdyti aktyvų pilietį, besidominčią savo šalies, krašto papročiais, tradicijomis, istorija, garsiais žmonėmis, tausojantį kultūrinį paveldą, mylintį ir saugantį gamtą.

Skatinti ugdytinių kūrybiškumą, iniciatyvumą tinkamai ir kryptingai organizuojant pažintinę-tiriamąją, meninę veiklą.

Organizuoti ugdymą derinant organizuotą, kryptingą ugdomąją auklėtojo ir spontanišką vaiko veiklą. Daugiau dėmesio skirti individualiam darbui su vaiku, tuo atskleidžiant ir puoselėjant individualias vaiko savybes, ugdymo šeimoje patirtį.

Taikyti į vaiką orientuoto ugdymo metodus. Gerbti ir palaikyti vaiko žaidimą, sudaryti sąlygas jo plėtotei.

Sukurti vaiko ugdymui ir ugdymuisi tinkamą psichologinę ir fizinę aplinką. Sudaryti tokias sąlygas, kad ugdytinis jaustųsi mylimas, gerbiamas, suprastas. Tuo pačiu ugdyti laisvos asmenybės pagrindus su pareigos ir atsakomybės pajautimu. Formuoti bendravimo ir bendradarbiavimo su bendraamžiais ir suaugusiais įgūdžius, savikontrolės įgūdžius.

Taikyti pasiekimų ir pažangos vertinimo būdus, kurie padėtų vaikui sėkmingai ugdytis ir tobulėti. Užtikrinti visų Programą įgyvendinančių asmenų bendradarbiavimą.

Garantuoti vaiko ugdymo šeimoje ir lopšelyje-darželyje „Obelėlė“ darną: siekti tarpusavio pasitikėjimo, pagarbos vieni kitiems; šviesti šeimas sveikos gyvensenos, pedagoginiais-psichologiniais klausimais.

Padėti specialiųjų poreikių vaikams bei jų tėvams: pagal kompetenciją atlikti specialiųjų poreikių vertinimus, įgyvendinti individualias vaikų ugdymo programas, tėvams teikti informavimo ir konsultavimo paslaugas.

IV SKYRIUS

UGDYMO TURINYS, METODAI, APLINKA IR PROCESAS

Šioje Programoje pateikiamas visuminis ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas.

Ugdymo(si) turinys – ką vaikas ugdomosi, kokias vertybines nuostatas, gebėjimus, žinias ir patirtį įgyja veikdamas (žaisdamas, judėdamas, bendraudamas ir kt.), pažindamas bei kurdamas. Kitaip tariant, ugdymo(si) turinys – tai, ką siūlo vaikas ir ką siūlome vaikui, kad jis ugdytųsi numatytas vertybes, gebėjimus, įgytų būtiną gyvenimišką patirtį. Ką vaikams, orientuodamasis į darbo patirtyje išryškėjusius vaikų poreikius, pasiūlys mokytojas, galima numatyti iš anksto, o kokią patirtį į grupę atsineš konkretus vaikas, atsiskleis tik ugdymo(si) proceso metu. Todėl šioje Programoje numatytas ugdymo turinys nėra baigtinis, jis turi būti suprantamas kaip vaiko patirčiai atviras turinys ir nuolat pildomas bei keičiamas jį įgyvendinant.

Brandinant vaiko asmenybę, taikomi šie metodai: spontaniškas arba mokytojo inicijuotas žaidimas, diskusijos, tyrinėjimai, eksperimentavimas, kūrybinės užduotys, pažintinės išvykos, projektai.

Skaitymo skatinimas. Lopšelio-darželio „Obelėlė“ veiklų metu propaguojama skaitymo kultūra, vaikai skatinami domėtis knygomis. Vykdomos vaikų skaitymui skirtos veiklos: kasdienis skaitymas, popietės su tėvais (pvz., tėvų ir vaikų pasakų kūrimo ir vaidinimo dirbtuvėlės), mainų bibliotekėlės grupėse, skaitymas vaidmenimis su pačių pasidarytomis kaukėmis, knygų gaminimas, Tarptautinės vaikų knygos dienos paminėjimas, naujų erdvių skaitymui paieška – po stalų, prie upės, po medžiu, bendradarbiavimas su Kupiškio viešosios bibliotekos Vaikų skyriaus darbuotojais ir kt. Mokytojai tiki, kad į mokyklą išeis bandantys ir norintys skaityti

priešmokyklinio amžiaus vaikai, kad šeimose formuosis įprotis skaityti vaikams, kad padidės skaitančių vaikų skaičius.

Pripažįstamas ir gerbiamas kiekvienas vaikas, nepaisant jo ugdymosi galių, lyties, rasės, tautybės, šeimos socialinio statuso. Kuriami šilti, bendradarbiavimu grįsti vaikų, mokytojų, kitų grupėje dirbančių suaugusiųjų, administracijos, tėvų, kitų vaiko artimųjų santykiai, užtikrinantys emociškai palankią aplinką.

Patirtinis ugdymas(is). Vaikystė yra tas žmogaus gyvenimo laikotarpis, kai galima įgyti patirties ir ją interpretuoti aktyviai veikiant. Aktyvi veikla, patirtinis mokymasis leidžia vaikui tenkinti asmeninius interesus ir įgyvendinti norimus tikslus, siekiant suprasti supantį pasaulį veikti individualiai, poromis, grupėmis, su šeima, visuomene.

Lopšelio-darželio „Obelėlė“ mokytojai atsižvelgia į interneto amžiaus vaikų ypatumus, kad geriau pritaikytų ugdymo turinį jų poreikiams ir mokymosi stiliui:

- sudaromos galimybės pačiam vaikui susikurti, keisti, pertvarkyti aplinką: įsirengti žaidimų vietas, pernešti žaislus ir daiktus iš vienos erdvės į kitą, savo kūrybiniais darbais puošti aplinką, auginti ir tyrinėti daržoves, gėles;

- kuriamos žaismingos vaikų ugdymosi situacijos, kupinos nuotykių, atradimų: grupė gali virsti parduotuve, mišku, kelione per Lietuvą ir t.t.; vaikai gali fotografuoti savo išvykas į gamtą ir kt.;

- kuriamos situacijas, kurios skatintų vaikus spręsti problemas, tyrinėti, kritiškai mąstyti;

- skatinama vaikų veikla grupelėmis: kuriamos situacijos, kurios skatintų vaikus dalytis veiklos sumanymais, mintimis, mokantis susitarti, padėti, veikti drauge;

- sudaromos galimybės patiems vaikams ieškoti informacijos: enciklopedijose, kt. knygose, ugdomuosiuose filmukuose ir t.t.;

- sudaromos sąlygos žaisti su šiuolaikinio vaiko poreikius atitinkančiais žaislais: kompiuteriai, fotoaparatai, interaktyvios lentos, skaitmeninės knygos ir t.t.;

- sudaromos vaikams galimybės internetinių pokalbių programa „Skype“ bendrauti su kitų Lietuvos miestų ar užsienio ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikais. Pvz.: projekto „Pasakyk pasauliui „Labas“ įgyvendinimo metu vaikai anglų kalba bendravo su Kroatijos, Slovėnijos vaikais.

Informacinio mąstymo ir skaitmeninio raštingumo ugdymas(is). Mus supančios aplinkos pažinimas vyksta keičiantis informacija. Lopšelyje-darželyje „Obelėlė“ naudojami informacinio mąstymo skaitmeninio raštingumo ugdymo metodai:

- aktyvusis – eksperimentuojama su naujomis idėjomis;

- pragmatinis – sprendžiamos problemos (vaikai aiškinasi ir diskutuoja, kur matytą, girdėtą

informaciją galima taikyti, kodėl ji naudinga arba ne);

- teorinis - įvairiomis formomis apmąstoma gauta informacija, keliamos naujos idėjos (vaikai gautą informaciją apmąsto, aiškinasi įvairiomis formomis, atlikdami praktines užduotis (žaidimai, vaidinimai, kiti kūrybiniai darbai);

- refleksinis – atskleidžiama konkreti patirtis, daromos išvados (vaikai ne tik atskleidžia

konkrečią su informaciniu mąstymu susijusią patirtį (kalbėdamiesi, žaisdami, piešdami, judėdami), bet ir skatinami daryti su ta patirtimi susijusias išvadas.

Grupėse yra pakankamai įvairių ugdomųjų priemonių, skatinančių aktyvią vaiko veiklą, jo smalsumą, kūrybiškumą. Grupių erdvės, lauko žaidimų aikštelės yra patrauklios, estetiškos, patogios, saugios. Apsirūpinta šiuolaikiškais virtualiomis ugdymo(si) aplinkomis (nešiojami ir planšetiniai kompiuteriai – grupėse, interaktyvių projekcijų sistemos – „Pagrandukų“, „Žirniukų“, „Šermukšniukų“ grupėse ir šviesos ir muzikos erdvėje).

Ugdymo procesas planuojamas kryptingai ir lanksčiai, parenkant tinkamiausius ugdymo metodus, priemones, numatant ugdymo proceso vyksmą, vaiko pažangos vertinimo būdus, nusistatant bendradarbiavimo su šeima formas, atsižvelgiant į realią grupės situaciją, turimus išteklius, tėvų lūkesčius, mokytojo profesionalumą.

V SKYRIUS

KOMPETENCIJOS, UGDYMO SI PASIEKIMŲ SRITYS, VAIKŲ PASIEKIMAI, VEIKSENOS, TEMOS, UGDYMO(SI) PRIEMONĖS

Socialinė kompetencija

Ją sudaro šios susijusios ugdymosi sritys: emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, savivoka ir savigarba, santykiai su suaugusiaisiais, santykiai su bendraamžiais.

Ugdymosi pasiekimų sritis – emocijų suvokimas ir raiška

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.	Atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais, elgesiu atsiliepia į kito jausmus (užjaučia, padeda).	Bendrauja su kitais vaikais, su suaugusiaisiais. Savo emocijas ir jausmus atspindi kūno poza, balsu, mimika.	Reiškia visus jausmus. Pastebi bendraamžių savijautą. Pasako, kaip jaučiasi pats ir kiti.	Kalbasi apie savijautą. Įvardija emocijas, jas reiškia įvairioje veikloje. Ginčus ir konfliktus sprendžia taikiai. Geranoriškai bendradarbiauja.	„Duok draugui ranką“, „Esu nepaprastas ir įdomus“, „Jaučiu, myliu, dėkoju“, „Noriu suprasti kitą“, „Šilti jausmai baltais žodeliais sninga“, „Aš stipresnis už nuovargį“, „Puiki nuotaika – gera sveikata“, „Mandagumo šalyje“, „Juokų maišelis“, „Saugokime draugystę“, „Gerumo raktas visas duris atrakina“.

Ugdymosi pasiekimų sritis – savireguliacija ir savikontrolė

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.	Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiau drinęs geba nusiraminti.	Norus reiškia veiksmu ir žodžiu. Atpažįsta savo nuotaiką. Pasako, ką nori veikti.	Įvardija savo ir kitų vidines būsenas. Bando spręsti konfliktus. Susiranda draugų.	Laikosi tvarkos, sprendžia įvairias problemas, jausmus reiškia sau ir kitiems priimtinais būdais. Atpažįsta ir įvardija sudėtingus jausmus.	„Mokausi sutarti“, „Pabūsiu sau teisėjas“, „Pasakyk, kaip jautiesi“, „Aš noriu draugauti“, „Gero elgesio abėcėlė“, „Mūsų susitarimai. Penkių pirštų taisyklės“.

Ugdymosi pasiekimų sritis – savivoka ir savigarba

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Save vertina teigiamai.	Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su jais.	Atsiliepia pašauktas vardu. Parodo kūno dalis, jas įvardija. Atpažįsta ir parodo nuotraukose save, mamą tėtį ir kitus. Skiria savo asmeninius daiktus.	Sako savo, kitų vaikų ir suaugusiųjų vardus, skiria berniukų ir mergaičių vardus; skiria berniuką nuo mergaitės. Supranta, kad asmeninis elgesys gali būti tinkamas ir netinkamas.	Domisi savo šeimos istorija. Supranta, kad nuo asmeninio elgesio priklauso jo ir kitų saugumas. Pasakoja apie savo pomėgius, interesus. Laikosi susitarimų. Baigia pradėtą darbą. Eksperimentuoja, tyrinėja.	„Mano kūnas“, „Kiek manyje paslapčių“, „Kas aš esu“, „Aš ir mano kaimynai“, „Augu ir keičiuosi“, „Esu nepaprastas ir įdomus“, „Veikiu, judu, tyrinėju“, „Nuo galvos iki kojų pirštukų“, „Laiko mašina“.

Ugdymosi pasiekimų sritis – santykiai su suaugusiaisiais

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais.	Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais.	Stebi, ką daro suaugusysis, veikia kartu su juo. Stengiasi elgtis savarankiškai. Pradeda bendrauti su nepažįstamais žmonėmis.	Suvokia šeimos, draugų svarbą žmogui. Mokosi susidraugauti, kontroliuoti savo elgesį. Domisi žmonėmis, tarnybomis, kurie rūpinasi mūsų sveikata, saugu-	Domisi savo šeimos istorija. Ugdomosi pakantumą, jautrumą kitų nuomonei. Suvokia, kad bendruomenėje žmonės susiję vieni su kitais, padeda vieni kitiems. Aiški-	„Draugai ir draugystė“, „Mano draugai“, „Tu mane sušildai, tu mane glaudi“, „Šviesk ir šildyk savo meile“, „Mano šeima“, „Gėlytė mamai“, „Su mama ir tėveliu bėgu miško takeliu“, „Aš, tėtis ir mama – sportiška šeima“, „Aš ir žmonės aplink mane“.

			mu, namų gero- ve.	nasi bendravimo su nepažįstamais suaugusiais taisykles ir gali- mus pavojus.	
--	--	--	-----------------------	--	--

Ugdymosi pasiekimų sritis – santykiai su bendraamžiais

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.	Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	Stebi, mėgdžioja. Reiškia emocijas įvairiais būdais. Žaidžia vienas šalia kito.	Žaidžia kartu su kitais vaikais. Tariasi dėl žaidimo.	Susitaria dėl bendros veiklos, bendradarbiauja. Diskutuoja apie žmonių tarpusavio santykius. Dalinasi žaislais, sumanymais, priemonėmis.	„Aš darželyje“, „Būryje draugų žaidžiame kartu“, „Žaidimų dienele“, „Mano draugai“, „Kai daliniesi su draugu – būna labai, labai gardu!“, „Viskas žaidimas – ir ne žaidimas“.

Socialinei kompetencijai ugdyti reikalingos ugdymo priemonės: albumai, „atmintukai“, segtuvai (su šeimos ar grupės gyvenimo nuotraukomis, piešiniais ir kt.); pratybų knygelės, ūgio matuoklė; efekto žaislai (popieriniai fejerverkai ir kt.); kalendoriai, popierinės kortelės, saugaus eismo, elgesio, bendravimo situacijų pratybų lapai; žaislai vaikams džiuginti (žaidimui su muilo, vandens burbulais, balionai); pasaulio, Lietuvos, regiono žemėlapiai, Lietuvos Respublikos vėliava (maža), Kupiškio vėliava, Lietuvos Respublikos herbas, gaublys; saugaus eismo ir elgesio kortelės, knygelės, paveikslėliai, įvairios dėlionės, stalo žaidimai, žaislai-galvosūkių; nuotaikų kortelės; siužetiniai žaislai (lėlės, vežimėliai, baldai, indeliai, drabužiai, įvairių profesijų atributai; žaidimai poromis, keliese (domino, loto, šachmatai, šaškės); atsipalaidavimo žaidimai (minkšti žaislai, kamuoliai spaudymui rankomis, priemonės šviesos ir šešėlių žaismui; veidrodžiai; muzikiniai įrašai, švenčių atributika (popierinės girliandos, širdelės, kaukės, žaislai eglutei, konfeti ir kt.); socialinio turinio vaikiškos knygos, žurnalai; interesų, talentų kortelės, paveikslėliai; Vaiko teisių kortelės ar paveikslėlių rinkiniai, knygelės; poelgio-pasekmės paveikslėliai, dėlionės; siužetiniai ir minkšti žaislai, daiktų modeliai;

statybinės detalės su sraigtais ir veržlėmis (medinės, plastmasinės, metalinės ir kt.); įvairios kaladės, kaladėlės, teminiai jų rinkiniai; konstruktoriai, mozaikos; širmelės, užtiesalai, dėžės, krepšiai, pagalvėlės, kilimėliai; vaikiška bižuterija (karoliai, segės, dirželiai, rankinės), rūbai, skraistės ir kt., skirti persirengimui, „puošimuisi“, kompiuteriai, kompiuteriniai žaislai, planšetės.

Sveikatos saugojimo kompetencija

Ją sudaro šios susijusios ugdymosi sritys: kasdieninio gyvenimo įgūdžiai, fizinis aktyvumas, savireguliacija ir savikontrolė.

Ugdymosi pasiekimų kryptis – kasdieninio gyvenimo įgūdžiai

Pasiekimai		Vaikų veiksena			Rekomenduojamos temos
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Noriai ugdomosi sveikam gyvenimui reikalingus įgūdžius.	Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.	Pratinasi savarankiškai valgyti, tvarkytis.	Savarankiškai valgo. Laikosi asmens higienos įgūdžių ir įpročių. Savarankiškai tvarkosi. Pratinasi saugiai elgtis.	Supranta ir stengiasi laikytis etiketo taisyklių. Žino, kaip elgtis įvairiose situacijose. Supranta sveikos mitybos naudą.	„Ir juoksis dantukai, sveikučiai blizgės“, „Vitaminų šalyje“, „Daržovės“, „Mus ne sykį esi skynęs, rovēs, ragavęs“, „Švara – sveikata“, „Kur gyvena vitaminai“, „Sveikas maistas“, „Sveiko maisto karalystė“, „Tvarkingi rūbeliai – gražūs vaikeliai“, „Švarus vaikas auga sveikas“, „Sveiki dantukai – graži šypsena“, „Kur švara, ten gyvens sveikata“, „Muilo burbuliukai“, „Kuo aš apsirengęs?“, „Aš esu saugus gatvėje“, „Ugnis – draugas, ugnis – priešas“, „Pavojingi daiktai“, „Gatvėje slypintys pavojai. Kaip jų išvengti?“, „Vitaminų diena“.

Ugdymosi pasiekimų kryptis – fizinis aktyvumas

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinių nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.	Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.	Žaidžia įvairius žaidimus.	Žaidžia judėjimą lavinančius žaidimus.	Žaidžia žaidimus, lavinančius smulkiają ir bendrąją kūno motoriką.	„Jei judėsi – nepražūsi, visada sveikas būsi“, „Judėjimo savaitė“, „Man kojelės – kad bėgiočiau...“, „Jei judėsi, netingėsi – tai sveikatos daug turėsi“, „Sportuosiu ir būsiu sveikas“, „Aš sportuoju ir žaidžiu – olimpiečiu būt žadu“, „Žiemos džiaugsmas ir pramogos“, „Maži mano piršteliai – dideli darbeliai“.

Sveikatos saugojimo kompetencijai ugdyti reikalingos ugdymo priemonės: servetėlės, rankšluosčiai, indeliai burnai skalauti, dantų šepetėlis, pasta; higienos reikmenys (muilas); kaspiniai, skarelės, skraistės šokiui; lankai, jė gumos, šokdynės, virvutės, kamuoliai, kėgliai, badmintonas, teniso raketės, kamuoliukai; įvairūs lauko ir vidaus treniruokliai (batutas ir kt.), šiurkštūs, gruoblėti kilimėliai ir kt. priemonės plokščiapėdystės profilaktikai; sūpuoklės, sienelės, kopėčios, laipiojimo virvės, gimnastikos suoleliai, čiuziniai, priemonės estafetėms, kliūtims; audeklo atraižos, elastingas popierius, rupus žvyras, nuglundinti akmenėliai; riedučiai, paspirtukai, rogutės, slidės, čiuožtukai; pirštų, delnų, pėdų atspaudų darymo medžiagos (dažai, molis, smėlis ir kt.); kūno dažai; paveikslėliai, knygelės, dėlionės, loto augimo ir sveikatos temomis; vaikams pritaikyti indai ir stalo įrankiai, buitės technika, skirta maistui ruošti (sulčiaspaudė, keptuvė) priemonės varstymui, segiojimui, raišiojimui; įvairios spynos, užraktai, raktai, kabliukai, užsklandos; gimnastikos kamuoliai, skirti šokuoti, suptis, supamieji žaislai; jėgos ugdymo priemonės (sunkūs kamuoliai, kelmėliai ir kt.); grūdinimosi priemonės (indai vandeniui ir kt.); riedantys žaislai (automobiliai, karučiai, traukiniai ir kt., ratai, triračiai).

Komunikavimo kompetencija

Ją sudaro šios susijusios ugdymosi sritys: savireguliacija ir savikontrolė, sakytinė kalba, rašytinė kalba, meninė raiška.

Ugdymosi pasiekimų kryptis – sakytinė kalba

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.	Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiaisiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.	Klausosi ir reaguoja į įvairius garsus. Atkartoja garsus, bando tarti žodžius.	Trumpam sukaupta dėmesį, klausydamas įvairaus žanro kūrybinių. Mokosi išklaudyti kitus. Kalba sakiniais.	Moka klausytis, išgirsti ir suprasti. Diskutuoja, deklamuoja, improvizuoja.	„Klausausi – kalbu“, „Seku seku pasaką“, „Iš kalbos lobyno skrynelės“, „Mus kalbina knygos lapeliai“, „Aš – kūrėjas. Mano jausmų ir vaizduotės pasaulis“, „Mano knygelė“, „Kelionė į taisyklingos kalbos šalį“, „Mažo vaikelio graži kalbelė“, „Pasikalbosykim kupiškėniškai“.

Ugdymosi pasiekimų kryptis – rašytinė kalba

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.	Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.	Varto knygeles. Klausosi trumpų kūrybinių. Keiverzoja.	Varto įvairius spaudinius, „skaito“. Kopijuoja simbolius. Domisi raidėmis.	Atpažįsta simbolius aplinkoje. Girdi, pavadina garsus. Bando skaityti. Kopijuoja raides, žodžius.	„Klausyk, vaikeli, kaip skamba raidelės“, „Raidžių karalystėje“, „Mano knygelės“, „ABC šalyje“, „Skaitau su mamyte ir tėveliu“, „Augu su knyga“.

Ugdymosi pasiekimų kryptis – meninė raiška (žaidinimai, žaidimai ir vaidyba)

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Jaučia vaidybinės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti vaidybinėje veikloje.	Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas vaidindamas.	Žaidinamas, žaisdamas, viską kartoja.	Žaisdamas reiškia emocijas, imituoja, fantazuoja, interpretuoja. Klausosi raiškaus skaitymo, sekimo, deklamavimo.	Vaidina, žaidžia, imituoja, mėgdžioja, kuria. Bando išsakyti suvoktą prasmę, aptariant veiklą.	„Aš – kūrėjas“, „Mano vaizduotės pasaulis“, „Žiema, žiema, bėk iš kiemo“, „Burtų lazdele pamojus“, „Pasakų skrynios herojai“.

Komunikavimo kompetencijai ugdyti reikalingos ugdymo priemonės: popierius; įvairaus dydžio kortelės, juostelės, lapeliai; rašikliai, pieštukai; popieriniai lipdukai, atvirukai, vokai; knygos vaikams, žurnalai, vaikiškos enciklopedijos, dailės albumai; raidynai, stalo žaidimai su raidėmis, užrašais; kubeliai, automobiliai ir kt. su užrašais; pasakų, muzikos įrašai (kompaktiniai diskai); žaislinės knygelės vaikams (su iškirptais langeliais, perspektyviniu vaizdu, vaizdo, garso efektai); pasakų veikėjų siluetai, figūrėlės; receptų, telefonų knygos; kompiuteris, spausdintuvas, kompiuterinės programos, skatinančios kurti, bandyti rašyti, modeliuoti daiktus, padedančios vaikui suvokti, kas yra šviesa ir kt.; interaktyvi lenta.

Pažinimo kompetencija

Ją sudaro šios susijusios ugdymosi sritys: aplinkos pažinimas, skaičiavimas ir matavimas, iniciatyvumas ir atkaklumas, problemų sprendimas, mokėjimas mokytis.

Ugdymosi pasiekimų sritis – aplinkos pažinimas

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinių nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, sužinoti ką nors nauja.	Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir nori ja naudotis.	Tyrinėja burna, pirštais, žvilgsniu. Atpažįsta ir rodo kūno dalis, aplinkos daiktus. Pradedama orientuotis supančioje erdvėje.	Stebi ir pavadina daiktus, esančius artimiausioje aplinkoje. Atpažįsta ir pavadina kūno dalis. Supranta daiktų bei reiškinių įvairovę. Orientuojasi erdvėje, laike.	Jaučia žmogaus ryšį su gamta. Stebi negyvosios gamtos objektus bei reiškinius. Suvokia augalų ir gyvūnų naudą, nusiteikia juos saugoti. Domisi pasaulio gyvenimo jais, gamta, kultūra, technika.	„Gyvūnų pasaulis“, „Žmogus ir gyvūnai“, „Rieda metų ratai“, „Mano gimtasis miestas – Kupiškis“, „Rudeniniai darbai sode ir darže“, „Paukšteliai išskrenda“, „Mūsų gatvė“, „Iš tvarto močiutės ir miško gražaus“, „Lapas sukasi ratu, rudenėli, kaip gražu“, „Kalėdos“, „Profesijos“, „Gamta bunda“, „Velykų belaukiant“, „Taupau, rūšiuoju“, „Mano draugas Vanduo“, „Saugau aplinką – saugau Lietuvą“, „Vaistiniai augalai“, „Mano tėvynė - Lietuva“, „Šarmota tėviškėlė“, „Žiemužė snaigėms sninga“, „Žiemojantys paukščiai“, „Gardu, gardu“.

Ugdymosi pasiekimų sritis – skaičiavimas ir matavimas

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinių nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas.	Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdi-	Žaidžia žaidimus, kuriuose skaičiuojama, matuojama, randama, kartojama. Ardo, surenka, eksperimentuoja.	Pradedama skirti dydžius, formas, lygybę-nelygybę. Skaičiuoja iki 5. Grupuoja daiktus. Juda nurodyta kryptimi. Pradedama orientuotis erdvėje ir laike.	Atlieka matematinus veiksmus su daiktais. Skaičiuoja iki 10-12. Įvairiais būdais matuoja laiką, ilgį, tūrį, masę, temperatūrą ir kt.	„Protingi ir išdykę skaičiai“, „Spalvų ir formų pasaulis“, „Skaičiuok ratukas“, „Mus supanti erdvė“, „Aš noriu viską išmatuoti“, „Susisiekimo priemonės“, „Diena ir naktis“, „Rūpesčiu ir meile išaugintas“, „Mano žalioji palangė“, „Naujųjų metų kalendorius“,

	namas atstumas, ilgis, masė tūris, laikas. Pradedama suvokti laiko tėkmę ir trukmę.				„Laikrodis“.
--	---	--	--	--	--------------

Ugdymosi pasiekimų sritis – iniciatyvumas ir atkaklumas

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.	Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	Pratinasi apsitarnauti. Rodo norą bendrauti. Pradedama rinktis veiklą.	Domisi, smalsauja, renkasi sudėtingesnę veiklą, prašo pagalbos. Ugdomi savitvarkos įgūdžius.	Savarankiškai atlieka įvairius darbus. Reiškia iniciatyvą pasirenkant veiklą. Baigia pradėtus darbus.	„Aš saugus, kai žinau“, „Rūpesčiu ir meile išaugintas“, „Mano žalioji palangė“, „Nuo daigelio iki žiedelio“, „Kaip nepakenkti sau“, „Švara ir tvarka“.

Ugdymosi pasiekimų sritis – tyrinėjimas

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.	Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	Atpažįsta ir pavadina kūno dalis. Pradedama tyrinėti.	Pradedama veikti savarankiškai. Eksperimentuoja, lygina. Išbando įvairius daiktus ir medžiagas.	Pradedama suvokti daiktų savybes. Savarankiškai ir tikslingai pasirenka veiklą. Ieško informacijos įvairiuose šaltiniuose.	„Aš domiuosi technika. Atradimai ir eksperimentai“, „Pažinimo ir tyrinėjimų savaitė“, „Svečiuose – Smalsutis“, „Man įdomu...“, „Ką aš žinau?“, „Išbandyk ir sužinosi“.

Ugdymosi pasiekimų sritis – problemų sprendimas

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinių nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams ir iššūkiams bei sunkumams įveikti.	Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.	Padedant įveikia kliūtis.	Imasi įvairesnės veiklos, su suaugusiųjų pagalba įveikia sunkumus.	Imasi sudėtingesnės veiklos, eksperimentų. Ieško būdų, kaip pačiam įveikti sunkumus.	„Aš galiu“, „Ką aš turėčiau žinoti, kad užaugčiau sveikas?“, „Jausmų ožiukas“.

Ugdymosi pasiekimų sritis – mokėjimas mokytis

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinių nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ko išmoko.	Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprenddamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.	Žaidžia, stebi, klausinėja.	Žaisdamas kuria, mokosi, džiaugiasi sėkme, prašo pagalbos.	Savarankiškai veikia, tyrinėja, eksperimentuoja, reflektuoja. Ieško informacijos įvairiuose šaltiniuose, ją apibendrina.	„Žaidžiu ir mokausi“, „Gatvėj būki atsargus, šito mokyk ir draugus“, „Aš – būsimasis mokinys“.

Pažinimo kompetencijai ugdyti reikalingos ugdymo priemonės: vandenį geriantis popierius, vaškas, parafinas; žvakės; rašomoji lenta; lentynėlės, spintelės, dėžės, krepšiai žaislams, medžiagoms ir priemonėms; informaciniai leidiniai (knygos, plakatai, enciklopedijos, stalo žaidimai ir kt.); gyvūnų, augalų, gamtovaizdžių ir gamtos paminklų nuotraukos; skaičių, formų, įvairių dydžių, spalvų kortelės; priešingybių, priežasties-pasekmės, nuoseklumo, dalies ir visumos paveikslėliai, kortelės; smėlis, akmenukai, vanduo, gamtinė medžiaga; didinamieji stiklai, indai ir priemonės eksperimentavimui (mėgintuvėliai, piltuvėliai, vamzdžiai, matuokliai, pipetės, kempinės, vandenį sugeriančios medžiagos, indai bei priemonės žaidimui su smėliu ir vandeniu, muilo burbulai, žaislinės plunksnos ir kt.); laikrodis, kompasas, termometrai (vandens, oro, kūno, šilumos), stetoskopas, įvairios ilgio matavimo priemonės, svirtinės svarstyklės; skaičiavimo pagaliukai, skaičiuotuvai, specialios didaktinės skaičiavimo priemonės; erdvinės ir plokštuminės geometrinės figūros; pinigų pavyzdžiai; žaislai tapatinimui, grupavimui, rūšiavimui, serijų dėliojimui; išardomieji ir sudedamieji žaislai, daiktų modeliai; aitvarai (popieriniai, plastmasiniai, medžiaginiai ir kt.); smilkalai; medžio lentelės, vaikiškos vinys, švitrinis popierius; flanelinė lenta, magnetinė lenta; akvariumai, narveliai, terariumai, puodeliai, laistytuvai gėlėms, gėlių žemė; žmonių buities, profesijų atributai: įrankiai, rakandai (sodo įrankiai, namų tvarkymo priemonės, meistravimo įrankiai ir priemonės); tikra buitinė technika: radijo aparatai, fotoaparatai, telefonai, žibintuvėliai; techniniai žaislai (žybsintys, pypsintys; prisukami, inerciniai, elektriniai, t.y. su elementais); vėjo, vandens malūnai, parašiutai; galvosūkių, labirintų; gamtos garsų įrašai, filmuota medžiaga; magnetai, spyruoklės, spiralės, šviesos stalas.

Meninė kompetencija

Ją sudaro šios susijusios ugdymosi sritys: meninė raiška, estetinis suvokimas, kūrybiškumas.

Ugdymosi pasiekimų sritis – meninė raiška

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Jaučia meninės raiškos, džiaugsmą, rodo norą aktyviai	Spontaniškai ir savitai reiškia išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje	Klausosi įvairios muzikos, dainuoja, niūniuoja, leidžiasi žaidinamas. Mėgdžioja veiksmus, into-	Klausosi įvairios gamtos muzikos, garsų. Groja, dainuoja, šoka, improvizuoja. Imituoja augalų, gy-	Dainuoja sudėtingesnes dainėles, kuria melodijas. Vaidina, piešia. Laisvai išreiškia emocijas	„Do, re, mi, fa, sol, la, si – džiaugiasi vaikai visi!“, „Spalvos ir spalviukai“, „Muzikos ritmu“, „Su muzika per vaikų pasaulį“, „Muzikos garsai“,

dalyvauti meninėje veikloje.	kūryboje.	nacijas. Išbando dailės priemones.	vūnų judesius. Reiškia emocijas.	įvairioje kūrybinėje veikloje. Eksperimentuoja.	„Mėgstu vaidinti“.
------------------------------	-----------	------------------------------------	----------------------------------	---	--------------------

Ugdymosi pasiekimų sritis – estetiškas suvokimas

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Domisi, gėrįsi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.	Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.	Išbando įvairias dailės medžiagas ir priemones. Varto spalvingas knygeles, dailės kūrinius.	Klausosi įvairių nuotaikų muzikos. Žiūri vaidinimus, filmukus. Dalyvauja meninėje veikloje. Grožisi meno kūriniais. Pradedu analizuoti piešinius.	Mėgaujasi menine raiška, pasakoja apie patirtas emocijas. Ugdosi gerą skonį, estetinę nuovoką, džiaugiasi kūrybos procesu. Išvelgia grožį aplinkoje, meno kūriniuose.	„Grožis aplink mane“, „Kas yra gražu?“, „Žaidžiu spalvomis“.

Ugdymosi pasiekimų sritis – kūrybiškumas

Pasiekimai		Vaikų veiksenos			Rekomenduojamos temos
Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas	1–2 metai	3–4 metai	5–6 metai	
Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.	Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.	Patiria naujus įspūdžius. Lavina pojūčius.	Domisi aplinka, klausinėja. Išbandu įprastų daiktų įvairius panaudojimo būdus.	Klausia, aiškinasi nežinomus dalykus. Fantazuoja. Kelia probleminius klausimus, eksperimentuoja.	„Sugalvojau, sumąščiau...“, „Aš – kūrėjas“, „Išbandyk ir pažinsi“, „Fantazijų šalyje“, „Kažkas gražaus ir nepaprato“.

Meninei kompetencijai ugdyti reikalingos ugdymo priemonės: medžiagos tapymui, piešimui, lipdymui, kūrybiniams darbams (molis, plastilinas, modelinas, lipdymo tešla; įvairaus formato, dydžio, spalvos popierius, gipsas, plastikas, medis, akmenėliai, medžio žievė, pjuvenos, vytelės ir kt.) įvairių spalvų kinetinis smėlis; antrinės žaliavos (audinio, odos, popieriaus atraižos, įpakavimo dėžės, seni žurnalai, laikraščiai, reklaminiai bukletai ir kt.); priemonės tapymui, grafiniams taikomosios dailės darbams, piešimui, lipdymui, kūrybiniams darbams (įvairūs dažai: guašas, akvarelė, kreidelės, pastelė; klijai; balta ir spalvota kreida; pilki ir spalvoti pieštukai; įvairaus dydžio, pločio, storio teptukai; žirklys, kanceliariniai peiliukai, pagaliukai, tušas, kempinės, voleliai, plunksna, adatos, vašelis, siūlai; štapavimo, antspaudavimo priemonės, formelės; molbertai ir kt.); priemonės darbo vietai uždengti; apranga darbui su dažais; širmelė ir kita įranga teatrui; pirštukų lėlės, lėlės marionetės, lėlės ant lazdelių ir kt.; muzikinės dėžutės, muzikiniai žaislai; apranga ir vaidybos atributika vaikams (skraistės, skrybėlės, bižuterija, karūnos ir kt.); muzikos instrumentai (molinukai, akmenukai, lazdelės, metalofonai, smuikas, išilginė fleita, kanklės, akordeonas, ritminiai mušamieji instrumentai (perkusija) ar savo gamybos instrumentai; muzikos centras arba garso grotuvas, būtiniausi įrašai (populiari, klasikinė, liaudies, vaikų ir kt. muzika); muzikos ženklų rinkiniai muzikos raštui (penklinių, natų, pauzių ženklai), flanelinė lenta, šviesos stalas, relaksacinė muzika.

VI SKYRIUS

KUPIŠKIO VAIKŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „OBELĖLĖ“ PASIEKIMŲ BEI PAŽANGOS VERTINIMO, INFORMACIJOS RINKIMO, FIKSAVIMO BEI NAUDOJIMOSI TVARKOS APRAŠAS

Pradėjus lankyti lopšelių-darželių „Obelėlė“, mokytojai kalbasi su tėvais (globėjais, rūpintojais), išsiaiškina vaiko poreikius, interesus, esamą gebėjimų lygį, specialiuosius ugdymo(si) poreikius, raidos ypatumus, tėvų (globėjų, rūpintojų) lūkesčius dėl vaiko ugdymosi pasiekimų.

Mokslo metų viduryje, įvertinus vaiko pažangą, išsiaiškinamos sritys, kuriose vaiko pasiekimai yra akivaizdžiai matomi ir kuriose jie nežymūs. Informacija tėvams apie pusės metų laikotarpio vaiko pasiekimus pateikiama individualių susitikimų metu ir elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“. Tėvai (globėjai, rūpintojai) informuojami tik apie jų vaiko pasiekimus, nelyginant su kitų vaikų pasiekimais.

Mokslo metų pabaigoje tėvai informuojami elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“ apie tai, kokių vaikas pasiekė mokslo metams numatytų ugdymosi rezultatų. Tėvams individualiai žodžiu pateikiama informacija apie vaiko stipriąsias puses, ugdymosi poreikius ir tolesnio ugdymo gaires.

Apie mokytojo pastebėtus vaikų ką tik įgytus pasiekimus tėvai gali būti informuojami nuolat, atvedus ar pasiimant vaiką.

Kai asmeniniai vaiko gebėjimai neatitinka įprastos raidos (jie reikšmingai atsilieka arba pranoksta kitų vaikų galimybes), kai mokytojo ugdymo metodai taikomi tokiam vaikui yra bevaisiai, tai mokytojas kreipiasi į specialistą:

- prašydamas padėti suprasti vaiko ugdymosi poreikius ir surasti efektyviausius jo ugdymo būdus;
- kuriamas vaiko ugdymosi poreikius atitinkantis ugdymo planas;
- išsamiai tiriamas vaiko specialiųjų ugdymosi poreikių pobūdis ir priežastys, kreipiamasi į darželio Vaiko gerovės komisiją, Kupiškio r. Švietimo pagalbos tarnybą;
- sudarant vaikui pritaikytą ar individualizuotą programą, kai yra gautas toks Kupiškio r. Švietimo pagalbos tarnybos sprendimas;
- stebint vaiko ugdymosi pažangą ir vertinant pritaikytos ar individualizuotos programos efektyvumą.

Lopšelyje-darželyje „Obelėlė“ pasirinkti šie vaiko pasiekimų vertinimo tipai: diagnostinis, formuojamasis ir apibendrinamasis.

Diagnostinis vertinimas – tai vaikui pažinti ir pirmiesiems jo ugdymosi žingsniams grupėje numatyti skirtas vaiko žinių ir supratimo, gebėjimų ir nuostatų vertinimas. Vertinimas atliekamas tada, kai mokytojas pradeda dirbti su nauja vaikų grupe, kai į grupę ateina naujokas, kai

išryškėja nauji vaiko ugdymosi poreikiai, siekiant pažinti vaikus ir numatyti artimiausius jų ugdymosi žingsnius. Diagnostinis vertinimas naudojamas aiškinantis, ar pasiekti iškelti vaiko ugdymosi uždaviniai, kokia yra vaiko pažanga per numatytą laikotarpį, kokie individualūs jo ugdymosi poreikiai.

Formuojamasis vertinimas – kasdienio vaiko ugdymosi situacijų stebėjimas, apmąstant, kaip vaikas įsitraukia į veiklą, kaip elgiasi, kas kiekvienam iš jų sekasi, kur reikia pagalbos, kaip vertėtų pakreipti veiklą, kad geriau atitiktų kiekvieno vaiko ugdymosi poreikius, kokie vaikų siūlymai ir t.t. Vaikas nuolat skatinamas, jam laiku teikiama parama ir pagalba. Kartu su vaiku aptariama, ką jis nuveikė, išmoko, kas patiko ir ką dar norėtų nuveikti, numatomi tolesni veiklos žingsniai.

Apibendrinamasis vertinimas – tai vaiko ugdymosi pagal lopšelio-darželio „Obelėlė“ Programos dalį (pvz., vienerius metus) ar visą Programą (pvz., nuo 3 iki 6 metų) rezultatų įvertinimas. Nustatoma, ko vaikas pasiekė 18-oje ugdymosi pasiekimų sričių, ar vaiko ugdymosi pasiekimai atitinka darželio programoje numatytus rezultatus, kokia vaiko pažanga, kokios jo stiprybės ir tobulintinos sritys. Lopšelio-darželio „Obelėlė“ mokytojų, logopedų, administracijos, tėvų (globėjų, rūpintojų) susitarimu, apibendrinantis vertinimas naudojamas vieną kartą metuose – mokslo metų pabaigoje (gegužės – birželio mėn.).

Vaikų ugdymosi pasiekimų įrodymų rinkimas ir saugojimas. Vaikų ugdymosi pasiekimus (nuostatas, gebėjimus, žinias ir supratimą) rodo jų bendravimas ir veikla įvairiose ugdymosi situacijose: vaikų judėjimo būdai, konkretūs veiksmai, poelgiai, kalbėjimas ir „rašinėjimas“, tyrinėjimas ir mokymosi būdai, meninė raiška ir kt. Įrodymai apie vaikų pasiekimus renkami įvairiais būdais: stebint ir užrašant, fotografuojant, darant garso ar vaizdo įrašus, kaupiant vaikų darbelius, kalbant su tėvais, specialistais ir kt. Elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“ pateikiamos apibendrinamosios vertinimo išvados. Skiltyje „Vaiko pasiekimai“ fiksuojama individuali vaiko pažanga ir pasiekimai. Apibendrinamasis įvertinimas skiltyje „Pasiekimų žingsneliai“, fiksuojant ikimokyklinio amžiaus vaiko pasiekimus, pildomas du kartus per metus.

Vaiko ugdymosi pažangos nustatymas. Naudodamasis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu, mokytojas nustato vaiko pasiekimų pažangą, palyginęs jo turėtus ir per mokslo metus įgytus gebėjimus. Lopšelyje-darželyje „Obelėlė“ vaikų pažangos matavimo periodas – vieneri mokslo metai. Mokslo metų pradžioje (rugsėjo-spalio mėn.) pažymimi vaiko turimi gebėjimai. Antrą kartą gebėjimai pažymimi mokslo metų pabaigoje (gegužės-birželio mėn.).

Vertinimo rezultatai aptariami mokytojų tarybos posėdžių metu. Aptarimo medžiaga konfidenciali.

Apie vaiko pažangą ir pasiekimus informuojami tėvai (globėjai, rūpintojai). Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo medžiaga saugoma grupės kompiuterio aplanke, elektroniniame

dienyne „Mūsų darželis” vienerius metus po vaiko išbraukimo iš įstaigos sąrašo. Informacija yra konfidenciali.

Pagal pedagogų susitarimą vaiko pažangos ir pasiekimų vertinimo tvarka gali būti keičiama kas metus. Tai turi būti svarstoma lopšelio-darželio „Obelėlė“ mokytojų tarybos posėdyje.

VII SKYRIUS

NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

Ankstyvojo ugdymo vadovas: tėvams, globėjams, pedagogams: vaikas iki trejų metų. Monkevičienė O. Vilnius: Minklės leidyba, 2001.

Etninės kultūros ugdymo metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams, 2011.

Prieiga internetu: <http://www.upc.smm.lt/ugdymas/ikimokyklinis/medziaga.php>.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, Klaipėda: Baltic Printing House, 2014. Prieiga internetu: http://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir795/dir39/dir1/1_0.php.

Jankauskienė L., Monkevičienė O. ir kt. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2006.

Jakučiūnienė D., Dailidienė N. Sveikos gyvensenos ugdymas ikimokyklinėse įstaigose. Vilnius: Respublikinė ikimokyklinių įstaigų darbuotojų asociacija „Sveikatos želmenėliai“, 2002.

Kupiškio rajono savivaldybės vaiko socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo(si) modelio aprašas, patvirtintas Kupiškio rajono savivaldybės mero 2021 m. birželio 29 d. potvarkiu Nr. MV-30 „Dėl Kupiškio rajono savivaldybės vaiko socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo(si) modelio aprašo patvirtinimo“.

Mockevičienė O., Banevičiūtė B. ir kt. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. UAB „Baltic Printing House“, 2015.

Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. Kaunas: „Šviesa“, 2014.

Saviščenė S., Vaitkevičius V. Vaiko sveikata ir saugumas darželyje. Šiauliai, 2000.

Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“. Vilnius: Leidybos centras, 1993.